

עלון שבועי מבית "בני אמונים" וכל מאמיניהם

288

פרשת פינחס

תשע"ט

פניני אמן ותפילה בפרשה

מאוצרות אמונים

מזכירים אותם לכל הפחות בתפילת המוסף?
ביאר רבי שמעון סופר רבה של ערלוי:

תפילת המוסף הנאמרת בשבתות ובמועדים, נתקנה כנגד כלל הקרבנות שנוספו בימים אלו על קרבנות התמיד. ולא תיקנו להזכיר בה אלא את הקרבנות המכונים 'מוסף' - כשמה, אולם את יתר הקרבנות אין צורך להזכיר בה. כפי שאף בתפילות שחרית ומנחה שנתקנו כנגד תמידין של שחר ובין הערביים איננו מזכירים את פרשת קרבן התמיד, שכן עיקר תיקון התפילות הוא 'עבודה שבלב' כנגד 'עבודת המשכן', ואין הזכרת הקרבן מעכבת בהם.

ש"ת מנחת יצחק ח"ו סימן ג' ש"ת התעוררות תשובה ח"א סימן קצא

מצוות השופר מתמשכת לאורך כל היום

"ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל קולאת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם" (כט א)
יש להבין: מפני מה רמזה התורה על מצוות תקיעת השופר בלשון: "יום תרועה", ולא כתבתה בפשטות, כפי שכתבה את מצוות התקיעה ביובל (ויקרא טו ט): "והעברת שופר תרועה"?

פירש הנודע ביהודה:

את הסיבה שאין אומרים הלל בראש השנה כביתר המועדים הסבירו חכמים (ר"ה לב ב) ששעה שבה "מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו", אינה שעה ראויה לאמירת שירה. בדברי הגמרא מבואר שחרדת הדין צריכה להיות עלינו במשך כל יום ראש השנה, ויש לומר כי לפיכך כתבה התורה את מצוות השופר בלשון "יום תרועה", ללמדך שאין היא ככלל המצוות שהמקיים אותן יצא ידי חובה ודיו, אלא חרדת הדין המתעוררת בליבו באמצעות השופר צריכה ללוותו במשך כל היום כולו.

צ"ן לנפש חיה חגיגה ד' א

חביבות המצוות מבלבלת את השטן

"יום תרועה יהיה לכם" (כט א)

בגמרא (ר"ה טז א, ע"פ רש"י שם) מבואר שבראש השנה תוקעים פעמיים: 'תקיעות דמיושב' - לפני מוסף, ו'תקיעות דמעומד' - בתוך תפילת מוסף. שכשרואה השטן כמה חביבות המצוות על ישראל עד שהם מהדרים לתקוע בשופר שתי פעמים, נסתמות טענותיו ואינו מקטר עליהם.

הוסיף ופירש רבי פינחס הלוי הורביץ רבה של פרנקפורט: מצוות השופר מעוררת את ישראל לשוב בתשובה, וכשהם מקיימים אותה בשמחה ובחביבות, אות היא כי שבו מאהבה ולא רק מיראה. עובדה זו מבלבלת את השטן וגורמת לו להימנע מהזכרת עוונותיהם, לפי שבכך יגרום הוא דווקא לריבוי זכויותיהם, כמבואר בגמרא (יומא פו ב), שהשב מאהבה "זדונות נעשות לו כזכויות".

לחמי תודה' [לרצ"ה הורביץ מפרנקפורט] שבת תשובה תקס"ח

יותר לבא לבית הכנסת מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר 'בבקר' (במדבר כח ד) ואצל שבת נאמר 'וביום השבת' (במדבר כח ט) דמשמע איחור. אך תמה הב"ח (על הטור שם), שהרי תיבת 'וביום' מתייחסת לקרבן המוסף ולא לקרבן התמיד, וכיצד ניתן ללמוד ממנה על איחור תפילת שחרית שנתקנה כנגד התמיד?

תירץ רבי פינחס הלוי הורביץ רבה של פרנקפורט, כי אף שתיבת 'וביום' מתייחסת לקרבן המוסף, עדיין ניתן ללמוד ממנה ראייה לאיחור תפילת שחרית:

שכן, מתיבה זו למדו חכמים (ראה רש"י פסחים נח א ד"ה רבי ישמעאל) כי זמן הקרבת המוסף הוא בשעה השישית מתחילת היום. ומעתה, כיוון שאסור לאדם לסעוד קודם תפילת מוסף (א"ח רפג), ומאידך אסור לו להימנע מלאכול בשבת מעבר לשעה השישית מקימתו (מג"א א"ח קנו א), לפיכך ראוי שיאחר את זמן קימתו, כדי שסיים מוסף (שזמנה בשעה השישית מתחילת היום) לפני השעה האחרונה שמוותר לו להימנע מלאכול (בשעה השישית מקימתו).

פנים יפות

רזי אמונים

מרמזי אמן בפרשה

אמן פותחת שערי חכמה

"לפנה משפחת הפנו" (כו כג)

"היה לו לומר 'הפנה' וכתב: 'הפנו', לומר שכל ישראל פונים אליו ללמוד מתורתו" (בעל הטורים).

'פנה' בגימטריה 'אמן'. רמזה התורה שהמקפיד על ענייני אמן, נפתחים לפניו שערי חכמה וזוכה "שכל ישראל פונים אליו ללמוד מתורתו".

באר אברהם

הזכרת קרבנות המועדים בתפילה ובקריאת התורה

"וביום הפקדים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועתיכם" (כח כ)

פרשה זו נקראת ל'מפטיר' בחג השבועות (א"ח תצד א). ורבים תמהו: הלא רק מוספי החג הוזכרו בה, ואילו יתר קרבנותיו פורטו בפרשת אמור (ויקרא כג יח-ט), אם כן מדוע לא תיקנו לקרוא אף את פרשת קרבנות אלו?

תירץ רבי יצחק יעקב וייס גאב"ד ירושלים, כי כיוון שקריאת המפטיר על קרבנות היום אינה אלא מנהג, לא הטריחו את הציבור להוציא ספר נוסף לקריאת פרשת אמור, אלא הסתפקו בקריאת פרשת המוספין.

תירץ זה מסביר את הסיבה שאיננו קוראים את כל קרבנות חג השבועות בתורה. אולם מפני מה איננו

הדורש בשבת זוכה לגדולה

"יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה" (כו טז)

מלשון הפסוק שלפנינו, שבו מבקש משה למנות מנהיג לישראל, דרש החתם סופר רמז למבואר במדרש (ילק"ש כי תשא תח) שאחד מתפקידי המנהיג הוא להקהיל את העדה ולדרוש לפנייה ביום השבת: א'-ל אלהי הרוחות' (ראה לעיל טז כב), בגימטריה 'שבת'. ליום זה נחוץ 'איש על העדה' שידרוש בפניהם.

ענין זה נרמז אף בנוסח תפילת 'תכנת שבת': "וגם האהבים דבריה גדלה בחורו", כלומר: האהבים לדבר ולדרוש בדברי מוסר ביום השבת, אותם בחרו לגדולה - להיות גדולי הדור.

חתם סופר

כוח תפילתו של המנהיג

"יפקד ה' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה; ולא תהיה עדת ה' פצאן אשר אין להם רעה" (כו טז-יז)

כתב האדמו"ר רבי יעקב אריה מרדכי:

"צריך מנהיג הדור להשגיח תמיד על ישראל, להתפלל בעדם שלא יחסר אחד... והמנהיג יש לו כח גדול שנותנים לו מן השמים להציל כל ישראל בתפלתו. כמו הרועה שיש לו כח להציל הצאן מרעב וצמא ומחולי ומנוק, כך נתן ה' יתברך כח למנהיג הדור להתפלל על ישראל בעד חולה או חסרון השפעות. ויש לו כח למנהיג לפעול בתפילתו תכף, ואם לא יעשה המנהיג זאת עבירה היא בידו... דכמו דצאן הוא בידו של רועה, כך ישראל הם בידו של המנהיג, וצריך להחזירם במנין".

בכורי אבי"ב

התגברות מיוחדת בבוקר ובצהריים

"את הפקש אָחַד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת הַפֶּקֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים" (כח ד)

דרש רבי רפאל כדיר צבאן רבה של נתיבות:

קיום תפילות שחרית ומנחה כהלכתן, דורש התגברות מיוחדת וכבישת היצר; בבוקר, האדם מתקשה לקום ממיטתו, ובצהרי היום קשה עליו להתפנות מעיסוקיו כדי להתפלל. לכך מזהירה התורה: "את הפקש אָחַד" - את כבישת היצר הראשונה, 'תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר' - בקומך לתפילת שחרית [שנתקנה כנגד תמיד של שחר], וְאֵת הַפֶּקֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים" - לצורך תפילת מנחה שנתקנה לזכר תמיד של בין הערביים.

נפש חיה' [לר"כ צבאן] ח"ב עמ' ריב

'זמן המוסף' מסתיים לפני 'זמן הסעודה'

"וביום השבת שני כָּבִישִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים וְשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֹת מְנַחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְפּוּ" (כח ט)

פסק הרמ"א (א"ח רפא א): "ונוהגים שבשבת מאחרין

"אמונים נצר ה'" (תהילים לא כד),
אלו שעונים אמן באמונה...
ומאמינים שאני עתיד לגואלם."
(מדרש תהילים לא)

בהיכלו של מלך (ד')

השכינה מצויה בבית הכנסת

אם נחקור ונתבונן בפסוקי התורה, בספרי הנביאים ובדברי ימי קדמונים, נגלה כי מימים ימימה הקפידו אבותינו להתפלל דווקא במקום הקבוע לתפילה, בבית הכנסת, וכך נהגו מדורי דורות עד עצם היום הזה. מעלתו העיקרית של בית הכנסת היא בהיותו משכן לשכינה, כפי שדרשו בגמרא (ברכות א' א): "אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מצוי בבית הכנסת שנאמר (תהלים צב א): 'אלקים נצב בעדת אל'..." ובירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) הובא שרבי אבהו דרש זאת מכתוב אחר (ישעיה נה ו): "דרשו ה' במצאמו" - "היכן הוא מצוי? בבתי כנסיות ובבתי מדרשות".

ואמנם, בוודאי מאמינים אנו כי כבוד ה' נמצא בכל מקום, אך כבר ביאר הרמב"ל (דעת תבונה) אות סק, כי יכול הוא שיתגלה במקום אחד יותר ממקום אחר, כדי ששם יוכלו לדורשו כל הרוצים להידבק בו, וכפי שהצטוונו בתורה (דברים יב ה): "לשכנו תדרשו ובאת שמה".

את הסיבה שמשרה הקדוש ברוך הוא את שכינתו דווקא בבית הכנסת ביאר ב'פני יהושע' (ברכות א' א): "בית הכנסת הוא בית הוועד של הקדוש ברוך הוא. שכינו שנבנית לשם קדושת בית הכנסת, והזמנה מילתא היא, ומתפללין בה תמיד בעשרה כמה פעמים בכל יום... לכן השכינה מצויה שם תמיד ואינה מסתלקת משם כלל".

בלשונו הנפלאה ביאר זאת כך הרש"ר הירש:

"הכניסה בעצמה אל המקום הקדוש שהוא נועד לתפלה בצבור, גם היא בעצמה פעולתה רבה לצרף וללבן את לבן ולמלאות אותו ברגשות נעלים בצדק ואהבה. יען אז תעלה על זכרון את הרעיון הנעלה; הן פה נקבצו ובאו כולם כאחד במחשבה אחת לשפוף שיח לה' אחד, לא-ל היחיד ומיוחד שהוא אבי כלנו כאחד... ובאופן כזה יתלכדו כל חברי העדה יחד להיות גוף אחד ודיבורם דבור אחד, בעוד יכונו את לבם ונפשם אל כל דיבור ודיבור היוצא מפיו אחת, גם יאשרו ויחזיקו את מוצא שפתיו ע"י אומר ההתאחדות והקיום 'אמן' (חורב' פרק תפילת הציבור).

העולמות העליונים והתחתונים מתאחדים

המתפלל בבית הכנסת אף זוכה לברכה מיוחדת מפי מלאכי מעלה, כפי שמובא בספר 'מעלות המדות' לרבי יחיאל הרופא (מעלה ז) בשם מדרש אגדה: "מלאכי השרת משכימין לבית הכנסת לשמוע תפלותיהם של ישראל, וכיון שאדם נכנס להתפלל בבית הכנסת הן אומרים לו: 'ברוך אתה בנאך', וכיון שהוא מתפלל וגומר תפלתו ובא לו לצאת, הם אומרים לו: 'וברוך אתה בצאתך', ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא נגלה עליו ומברכו שנאמר בכל המקום אשר אזכיר וכי אבא אליך וברכתך".

בזוהר הקדוש (שמות קסד ב) נאמר: בשעה שהקדוש ברוך הוא נכנס לבית הכנסת וכל העם באים בו כאחד ומתפללים ומשבחים למלך העולם, זהו הדרו של מלך. משום שבשעה שישאל למטה מסדרים תפלותיהם ובקשותיהם בבית הכנסת, אזי מתקבצים כל המתנות העליונים אף הם מסדרים שבתם לפני ה', משום שהמתנות העליונים חברים עם ישראל למטה לשבח את ה' יחדיו, כדי שיעלה שבו מלמעלה ומלמטה כאחד.

קדושת בית הכנסת

קדושת בית המקדש

בש"ת מהר"ק (סי' קסא) כתב שקדושת בית הכנסת היא כקדושת בית המקדש. ובש"ת הריב"ש (סי' תקיח) ביאר, שבזמן שקדושת המקדש היה קיים היינו מתכפרים בקרבן התמיד שהקרבנו בו, ומעת שגלה כבוד מבית קודשנו ותפארתנו, נחשב בית הכנסת כמקדש מעט, כדי שבו נוכל לערוך תפילותינו שתכפרנה לנו כעבודה שבלב' במקום הקרבנות.

בספר 'קב הישר' (פרק ו) למד מכל הלכה למעשה: "כי כותלי בית הכנסת הם קדושים מאוד, ואור השכינה חופפת עליהם תמיד, ולכן מנהג כשר לנשק הכתלים של בית הכנסת מחמת קדושתה... ועכשיו בגלות הזה הבתי כנסיות הן דירות השכינה".

בבית הכנסת מצויה כוונת הלב

דבר נפלא כתב המאירי (ברכות א' א): "כל שאדם יכול להתפלל בבית הכנסת יעשה, מפני ששם כונת הלב מצויה".

יתרה מזאת ביאר הצ"ח (דרוש ו לשבת תשובה) כי אף המחשבות הזרות מתקדשות בבית הכנסת. כי עיקר קדושת בית הכנסת הוא בהיותו משכן לשכינה כבית המקדש שקודם החורבן, כמבואר בגמרא (תענית ח א) שנקרא 'מקדש מעט'. וכיוון שהתפילה נקראת 'עבודה' כדוגמת הקרבן (שם ב א), לפיכך אף אם מחשבה זרה מבלבלת את כוונתו, יכולה תפילתו להתקבל.

זאת משום שמחשבה זרה בתפילה היא כמחשבת פיגול הפוסלת את הקרבן, אך כפי שכלל הוא בדינו ש: 'כל שפסולו בקודש' כלומר שנפסל בתוך העזרה לאחר השחיטה, 'הקודש מקבל', וכל שאין פסולו בקודש אין הקודש מקבלו, כך כשאדם מתפלל בבית הכנסת שהוא מקום קדוש, אף אם באה מחשבה זרה, נחשב הדבר כפסולו בקודש' והקודש מקבלו, אך כשמתפלל מחוץ לבית הכנסת, נחשב 'שאינו פסולו בקודש' ואין הקודש מקבלו.

הסו"ף ואמר המגיד מוילקומיר (עיני יצחק על עין יעקב, ברכות אות יז): שאף המתפללים במניין אינם יכולים לכוון כראוי אלא בבית הכנסת, שכן עינינו הרואות כי בבית הכנסת דרך העולם להתפלל במתינות גם את פסוקי דזמרה ואינם ממערים לחטוף את מילות התפילה. ולאחר שהם אומרים פסוקי דזמרה כראוי, מתפלל ליבם באהבתו וביראתו יתברך, וקל להם לכוון בתפילתם, וכך הם זוכים שהיא תישמע ותתקבל. אך המתפללים במקום שאינו קבוע לתפילה, דרכם למהר, ולפיכך אין תפילתם נאמרת בכוונה.

'מחיל אל חיל'

נסיים במעלה חשובה נוספת שיש לתפילה בבית הכנסת, שאותה כתב מרן ה'חפץ חיים' (שמירת הלשון ח"ב חתימת הספר):

"מצוי מאוד כשבא לבית המדרש הוא לומד גם כן פרק משניות או דבר הלכה או עין יעקב: וכדומה, וכבר אמרו חכמינו זכרונם לברכה: היוצא מבית הכנסת [בזמנם היו רגילין להתפלל בבית הכנסת והלימוד בבית המדרש] ונכנס לבית המדרש זוכה ומקבל פני השכינה, כפי שאין כן כשמתפלל ביחידות בביתו נאמר בלא תורה".

ויש לציין כאן את דברי ה'שולחן ערוך' (י"ד רמז א): "ברית כרותה, שכל הלומד בבית הכנסת לא במהרה הוא משכח".

כמה שווה 'אמן' אחת?

את הסיפור שלפנינו סיפר מגיד המישרים הרב מאיר צימרוט שליט"א, בתוך דברי חזקון שנשא בשבחה של מצוות עניית אמן, סיפר על אמן אחת, מיוחדת ובלתי נשכחת, אשר זכה לענות לפני שנים רבות, ורושמה נחרט בליבו לעד. וכך סיפר הרב צימרוט:

לפני שנים רבות, עת דרתי בירושלים עיר הקודש, הגיעה לאוזני השמועה המצערת על פטירת סתי עליה שלום. הלוויה נערכה בבני ברק, ובחזור מהלוויה, כמנהג אותם ימים, שמתי פעמי לתחנת המוניות ששכנה מול בית הכנסת 'איצקוביץ'. משם תכננתי לנסוע במונית שירות לירושלים.

בדיוק ברגע שבו הגעתי לתחנה, התמלאה מונית ויצאה לירושלים, ואני הייתי הראשון בתור למונית הבאה. כך שיכולתי לבחור את המקום הנחשק ביותר, זה שלי הנגה... מאחורי היה תמיד צפוף וחס, והמקום הקדמי היה מרווח ונעים. עד מהרה התגלתה המונית כבמניין יהודים שומרי תורה ומצוות כמוני ויצאה לדרכי.

מחיר הנסיעה, ברוח אותם הימים, עמד על שלושה שקלים וחצי. כשהגיעה המונית לרמזור שבצומת 'קוקה קולה', ועוד לא פנתה לצאת מבני ברק, תחב לפתע בחור צעיר את ראשו לתוך המונית ושאל: "מישהו רוצה לקנות קרטיב?". הבטתי בנוסעים שמאחוריי, נראה היה כי ביום חם שכזה לאיש מהנוסעים הייתה התנגדות לאכול קרטיב, אך כולנו התגברנו והעדפנו לא להיכנס לסוגיה של 'האכיל בשוק דומה'...'

היחיד שהסכים לקנות היה הנגה. הוא שילם בעד הקרטיב, הסיר את העטיפה ועמד לבולעו ב'ביס' אחד... אלא שבטרם הספיק לעשות זאת, עצרתי אותו: "בבקשה, ממך ידידי הנגה", פניתי אליו, "נדמה לי שזו הפעם הראשונה בחיי שאני נפגש עימך, ומרבית הסיכויים שלא אראה אותך שוב. זוהי אפוא, בקשה חד פעמית. לא אבקש ממך יותר בקשות..."

"מה רצונך?" הרעים עליי הנגה בתגובה לא סימפטית במיוחד, "אם אוכל לעשות זאת - אעשה".

"תאמר בבקשה ברכה!" ביקשתי.

"לא אעשה זאת!" השיב הנגה על אתר, ומיהר לנגוס בקרטיב שבידו נגיסה הגונה. "מדוע?" לא ויתרתי, "מפני מה אתה מסרב לבקשתי הפשוטה בתוקף?" שאלתי.

"תבין, חבר, אולי אתה חדש כאן, אך קו זה, קו בני ברק-ירושלים הוא קו בעייתי מבחינתי. בכל שעה יושב לצידו רב אחר אשר לוקח אותי כ'פרוייקט' אישי; האחד מבקש ממני לברך, השני רוצה שאני תפילין, והשלישי משכנע אותי לשמור שבת... מחר יבוא מישהו ויציע לי ללכת ליישיבה לבעלי תשובה... עזוב אותי, תן לי לחיות".

הקרטיב שבידו החל לטפף, אך אני לא ויתרתי; הוצאתי מטבע של חצי שקל מהכסי, נתתי אותו לנגה ואמרתי לו: "אני מוכן לשלם לך על הקרטיב. הקרטיב יהיה שלי ואתו לך אותו במתנה... רק תברך!". בקוזה לא הצליח הנגה להישאר שוה נפש. הוא סטה לשולי הכביש, עצר את הרכב בחריקה והחל לצעוק: "אדוני! מעולם לא התערבתי בחיים שלך, גם אתה אל תתערב בחיים שלי!"

"חלילה לי מלהתערב בחייך", עניתי מבלי להיבהל, "אני בסך הכול דואג לעצמי;

אם תברך, אוכל לענות אחר כך אמן, והרי אמרו חכמינו כי: 'גדול העונה אמן יותר מהמברך'". כעסו של הנגה גבר. הוא השליך לעברי את המטבע שתחבתי לידו, והרים עליי את קולו: "יזכי מה אתה חושב לך, שבחצי שקל תוכל לקנות אותי?!"

"כמה היית רוצה שאשלם לך כדי שתברך?" שאלתי. נראה היה כי הטון התמים שבו נאמרו הדברים השפיע על הנגה. הוא חשב קמעא, ואז אמר, תוך שהוא מביט בשקיקה לעבר כיסא פנוי שנותר במונית: "אם תיתן לי שלושה שקלים וחצי, כמחיר הנוסע החסר במונית, אזי אסכים לברך".

הבקשה הנוגעת בלבלי אומי מעט. בכל זאת מדובר היה בסכום מורגש, במושגים של אותם ימים, מה גם שידעתי כי אוכל לזכות באלי אמונים בשעה אחת חיים אין סוף, ב'איצקוביץ' או ב'זכרון משה'... במונ' שהתלבטתי הספיק הנגה לנגוס 'ביס' נוסף מהקרטיב. למזלי שלושת הנוסעים שישבו מאחוריי והתלהבו מה'דרמה' הקטנה שהתחוללה לפנייהם, התגייסו לעזרתי; כל אחד מהם הסכים לנגוס שקל, ותוך כמה שניות היו בידי הנגה שלושה שקלים וחצי, מחירו של נוסע... הוא חיך בשביעות רצון, חטף את הכובע מעל ראשו ויברך ברהיטות מפליאה: "ברוך אתה... שהכל נהיה בדברך".

את מה שקרה אחר כך קשה לתאר במילים. המונית ממש הזדעזעה...

ענינו כולנו 'אמן', בקול רם ובכוונה, כפי שלא ענינו מימנו, גם לא בתפילת נעילה של יום כיפור.

"א מן !!!"

הבטתי בעיניו של הנגה; הניצוץ המתריס כבר לא שכן בהם, במקומו הצלחתי להיות אף דמעה קטנה... הוא שב והתניע את המונית, ובטרם האץ לדרכו אמר בעיניים מושפלות:

"אתם הדתיים... אינני יודע מהיכן אתרם אומץ - לשלם שלושה שקלים וחצי בשביל אמן אחד... לעולם לא אהיה זאת. אבל אם כבר בירכתי, לא אמכור את הברכה בשביל כסף".

קחו את הכסף שלכם חזרה, ועכשיו, בבקשה אל תדברו איתי מילה עד סוף הנסיעה, בסוף עוד תחזירו אותי בתשובה..."

קיבלנו את דבריו. השקט נשמר במונית לפחות עד שירדתי בכניסה לירושלים, שם נפרדתי מהנגה בתודה והמשכתי לדרכי. חשבתי שהסיפור הסתיים, אך לא. שנים מספר לאחר מכן הוזמנתי להרצות בישיבה למתחזקים. בתוך דבריי שעסקו בערכן של מצוות סיפרתי את הסיפור האמור, ולפתע קם אחד הבחורים ובקש את רשות הדיבור.

"את הסיפור הזה כבר שמעתי לא פעם", אמר הבחור, "אני הוא בנו של אותו נגה מונית".

התרגשתי מאוד לשמע הדברים, והבחור המשיך: "ידע כבוד הרב כי מאז שהתחזקתי, בכל פעם שאני מגיע לבקר את אבי, הוא לא שוכח לבקש ממני לברך לפניו כדי שהוא יוכל לענות אחרי אמן, בכוונה רבה, ובקול רם - כפי שרק הוא יודע..."

'דורש טוב' חנוכה עמ' 725